

Державна архівна служба України

Миколаївська обласна державна
адміністрація

Державний архів
Миколаївської області

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РАДИ

22.09.2016 № 9

м.Миколаїв

Голова – Левченко Л.Л.

Секретар – Мельник М.О.

Присутні члени науково-методичної ради: Колесник Н.А., Климова Л.С., Пікуль Г.Б., Серединський О.В., Тригуб О.П., Котляр І.В., Сидоренко А.І.

Порядок денний:

1. Розгляд та затвердження експозиційного плану фотодокументальної он-лайнної виставки «Документи з історії Миколаївської водолікарні».
Доповідає: Мельник М.О.
2. Розгляд та затвердження експозиційного плану фотодокументальної он-лайнної виставки «До 125-річчя від дня народження А.М.Топорова, педагога, письменника, публіциста».
Доповідає: Мельник М.О.
3. Розгляд та схвалення тексту публікації «Документальні свідчення про знищення єврейського населення під час Голокосту на Миколаївщині».
Доповідає: Мельник М.О.
4. Розгляд та схвалення тексту публікації «Огляд фондів «Миколаївське міщанське товариство» (ф. 324, 199 од. зб., 1828-1880 рр.) та «Миколаївська міщанська управа» (ф. 218, 296 од. зб., 1857-1919 рр.) як документальних джерел при виконанні генеалогічних та біографічних запитів».
Доповідає: Мельник М.О.
5. Розгляд та схвалення тексту радіопередачі «До 125-ї річниці від дня народження Топорова А.М., миколаївського педагога, письменника, публіциста».
Доповідає: Мельник М.О.

1. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання на 2016 рік підготовлено фотодокументальну он-лайнну виставку «Документи з історії Миколаївської водолікарні», котру планується оприлюднити на офіційному веб-сайтові держархіву області.

Експозиційний план виставки додається.

ВИСТУПИЛИ:

Климова Л.С. – діловод відділу організаційної, кадрової та режимно-секретної роботи.

Виступаюча зазначила, що до експозиційного плану виставки включено 21 документ, що розповідає про історію збудування та функціонування відомого на Миколаївщині лікувального закладу – водолікарні, заснованої фізіотерапевтом М.Г.Кенігсбергом 115 років тому. Це фото будівлі (1917 рік), анкета її засновника та головного лікаря М.Кенігсберга (1921 рік), відомості про стан та роботу лікувального закладу за різні роки.

Будівля водолікарні, виконана у псевдомавританському стилі, стала одним з найбільш оригінальних споруд Миколаєва. У ній поєднано форми східної архітектури Єгипту та середньовічної Іспанії, вона й досьогодні є однією з найкращих пам'яток архітектури міста. Відкриття водолікарні відбулося 29 липня 1901 року. Відвідувачів вразили витонченість внутрішнього оздоблення та технічні удосконалення для гідролікування. Нова лікарня надавала пацієнтам найбільш прогресивні на той час методи лікування й профілактики широкого кола захворювань. З встановленням у Миколаєві радянської влади лікарню було націоналізовано, у травні 1927 р. двері водолікарні знову відкрилися для пацієнтів, заклад було перейменовано у «Фізіотерапевтичну лікарню ім. Жовтневої революції». У першій половині 1941 року у стаціонарі водолікарні було розміщено неврологічне відділення миколаївської міської лікарні. 1946 р. при водолікарні було організовано стаціонар-санаторій для лікування інвалідів війни, демобілізованих, а також людей, для яких виїзд на лікування за межі області був неможливим. 1951 р. лікувальний заклад реорганізовано у Миколаївську бальнеологічну лікарню, а в 1955 р. перейменовано у Миколаївську обласну бальнеологічну лікарню. У липні 1965 р. її перейменували на Миколаївську обласну фізіотерапевтичну лікарню, котру у лютому 1987 року реорганізовано в Миколаївську фізіотерапевтичну поліклініку.

Запропонувала затвердити експозиційний план фотодокументальної он-лайнної виставки «Документи з історії Миколаївської водолікарні» та рекомендувати до розміщення на офіційному веб-сайтові держархіву області.

ВИРІШИЛИ:

1.1. Затвердити експозиційний план фотодокументальної он-лайнної виставки «Документи з історії Миколаївської водолікарні» та рекомендувати до розміщення на офіційному веб-сайтові держархіву області.

2. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання на 2016 рік підготовлено фотодокументальну он-лайнну виставку «До 125-річчя від дня народження А.М.Топорова, педагога, письменника, публіциста», котру планується оприлюднити на офіційному веб-сайтові держархіву області.

Експозиційний план виставки додається.

ВИСТУПИЛИ:

Левченко Л.Л. – директор держархіву області, д. і.н.

Виступаюча зазначила, що виставку підготовлено за документами особового фонду А.М.Топорова, котрий зберігається у держархіві області. До експозиційного плану виставки включено 21 документ: список творів письменника, його статті, відомості про педагогічну діяльність А.М.Топорова, пам'ятні адреси до ювілейних дат від дня народження А.М.Топорова від різних організацій та установ, листи, фотографії.

На веб-сайтові держархіву 2011 року опубліковано статтю «До 120-річчя від дня народження А.М.Топорова, педагога, письменника, публіциста», котру фотодокументальна виставка проілюструє.

Запропонувала затвердити експозиційний план фотодокументальної он-лайнної виставки «До 125-річчя від дня народження А.М.Топорова, педагога, письменника, публіциста» та рекомендувати до розміщення на офіційному веб-сайтові держархіву області.

ВИРШИЛИ:

2.1. Затвердити експозиційний план фотодокументальної он-лайнної виставки «До 125-річчя від дня народження А.М.Топорова, педагога, письменника, публіциста» та рекомендувати до розміщення на офіційному веб-сайтові держархіву області.

3. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання на 2016 рік підготовлено текст публікації «Документальні свідчення про знищення єврейського населення під час Голокосту на Миколаївщині», котру планується розмістити на офіційному веб-сайтові держархіву області.

Публікацію укладено за документами державного архіву Миколаївської області, котрі свідчать про Голокост на території сучасної Миколаївщини. Більшість відомостей про знищення єврейського населення під час нацистської окупації 1941-1944 рр. знаходиться у документах фонду «Архівний відділ виконкому Миколаївської обласної Ради народних депутатів». Після звільнення на території області діяла Миколаївська обласна комісія зі сприяння Надзвичайній комісії з встановлення та розслідування злочинів, вчинених нацистами та їх співниками, та заподіяних ними збитків, котра збирала та узагальнювала інформацію про перебіг подій під час окупації. Кожна міська та сільська Рада укладала та надавала до архівних відділів НКВС хронологічні довідки з інформацією про окупаційний період: датою захоплення нацистами населених пунктів, датою звільнення, кількістю вбитих та вивезених на примусові роботи до країн західної Європи тощо. Саме в цих довідках є дані про кількість вбитих та обставини злочинів. Також відомості про знищення євреїв є у документах фондів сілрад, райвиконкомів. Відомості про події на території Первомайського, Кривоозерського, Доманівського, Врадіївського районів, котрі до 1954 року входили до складу Одеської області, знаходяться у документах колекції «Миколаївщина в роки Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр.» і є копіями документів з інших архівних установ. У більшості документів вбиті йменуються «мирним населенням», і на те, що знищено було саме євреїв, вказують велика кількість загиблих та певний період: серпень 1941 року – лютий 1942 року. Вбивали місцевих жителів і тих, кого гнали етапом з Бесарабії, Румунії, Одеси. У документах є певні розбіжності, кількість вбитих різниться залежно від дати укладання документу (більшість датовані 1944-1949 рр.) – дані уточнювалися.

Текст публікації додається.

ВИСТУПИЛИ:

Серединський О.В. – заступник начальника відділу інформації та використання документів, к.і.н.

Виступаючий зазначив, що у публікації викладено відомості про знищення єврейського населення під час Голокосту на території Миколаївщини: місця, дати, обставини розстрілів, кількість вбитих, місця поховання (за наявності).

Публікація доповнюватиме вже оприлюднену на сайті фотодокументальну он-лайнну виставку «Трагедія Голокосту на Миколаївщині».

Запропонував схвалити текст публікації «Документальні свідчення про знищення єврейського населення під час Голокосту на Миколаївщині» та рекомендувати до розміщення на веб-сайтові держархіву області.

ВИРШИЛИ:

3.1. Схвалити текст публікації «Документальні свідчення про знищення єврейського населення під час Голокосту на Миколаївщині» та рекомендувати до розміщення на офіційному веб-сайтові держархіву області.

4. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання на 2016 рік підготовлено текст публікації «Огляд фондів «Миколаївське міщанське товариство» (ф. 324, 199 од. зб., 1828-1880 рр.) та «Миколаївська міщанська управа» (ф. 218, 296 од. зб., 1857-1919 рр.) як документальних джерел при виконанні генеалогічних та біографічних запитів», котру планується розмістити на офіційному веб-сайтові держархіву області.

Важливим джерелом під час проведення генеалогічних досліджень є документи станового самоврядування. Дана публікація пропонує огляд двох фондів «Миколаївське міщанське товариство» (ф. 324) та «Миколаївська міщанська управа» (ф. 218), які зберігаються у Державному архіві Миколаївської області.

Текст публікації додається.

ВИСТУПИЛИ:

Котляр Ю.В. – завідувач кафедри історії України Чорноморського університету ім. Петра Могили, д.і.н.

Виступаючий зазначив, що міщанство було основним міським податним станом у Російській імперії, до складу котрого у XIX – на початку XX ст. входила більша частина території України. Особи цього стану були приписані до своїх міських товариств, покидати які мали змогу тільки за тимчасовими паспортами, а переходити до інших станів – з дозволу влади. Міщани платили подушний податок, підлягали рекрутській повинності та тілесному покаранню, не мали права влаштовуватись на державну службу, а при вступі на військову службу не користувались правами вільновизначальних. Міщанам дозволялась дрібна торгівля, різні промисли, роботи за наймом. Для занять ремеслом та торгівлею вони мали записатись до цехів і гільдій. Організація міщанського стану була остаточно встановлена 1785 року. У кожному місті створювались міщанські товариства, а з 1870 року вибирались міщанські управи. Запис до стану міщан був відкритим для осіб, які обов'язково вибирали рід занять. Належність до міщанського стану була спадкоємною. Миколаївське міщанське товариство було створене у 1796-1797 роках відповідно до «Городового положення» 1785 року. У травні 1880 року замість міщанського товариства була створена Миколаївська міщанська управа на підставі «Городового положення» від 16 червня 1870 року. Це був орган станового самоврядування, який відав справами внутрішнього устрою міщанського стану, порядком виконання громадських повинностей, обліком міщан та ін. Миколаївська міщанська управа була ліквідована у 1920 році зі встановленням радянської влади.

У публікації викладено відомості про документи (найменування, дати, пошукові дані), котрі знаходяться у фондах «Миколаївське міщанське товариство» та «Миколаївська міщанська управа»: документи про зарахування різних осіб до миколаївських міщан та ревізські казки на них, паспорти та білети міщан на право проживання, алфавітні та посімейні списки міщан та інших станів, списки померлих, про стягнення з міщан грошових податків, відбування повинностей тощо.

Публікація стане у нагоді користувачам, котрі виконують самостійно генеалогічні та біографічні дослідження.

Запропонував схвалити текст публікації «Огляд фондів «Миколаївське міщанське товариство» (ф. 324, 199 од. зб., 1828-1880 рр.) та «Миколаївська міщанська управа» (ф. 218, 296 од. зб., 1857-1919 рр.) як документальних джерел при виконанні генеалогічних та біографічних запитів» та рекомендувати до розміщення на веб-сайтові держархіву області.

ВИРІШИЛИ:

4.1. Схвалити текст публікації «Огляд фондів «Миколаївське міщанське товариство» (ф. 324, 199 од. зб., 1828-1880 рр.) та «Миколаївська міщанська управа» (ф. 218, 296 од. зб., 1857-1919 рр.) як документальних джерел при виконанні генеалогічних та біографічних запитів» та рекомендувати до розміщення на веб-сайтові держархіву області.

5. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання на 2016 рік підготовлено текст радіопередачі «До 125-ї річниці від дня народження Топорова А.М., миколаївського педагога, письменника, публіциста», котру планується оприлюднити на радіоканалі «Миколаїв».

Андріан Митрофанович Топоров народився 24 серпня (5 вересня за новим стилем) 1891 року у с. Стойло Старооскольського повіту Курської губернії, у бідній селянській родині. Після закінчення 1908 року церковно-парафіяльної школи викладав письмо у сільських школах. У серпні 1912 року Андріан Митрофанович переїхав до Сибіру, де пропрацював учителем наступні 20 років: з 1915 року викладав у початковій школі с. Верх-Жилінське Косихінського району Алтайського краю, де разом з односільчанами створив відому комуна «Майское утро», у котрій займався викладацькою та культурно-просвітницькою роботою до 1932 року. Потім працював у м. Очера Пермської області та навчався у Пермському педагогічному інституті. Під час громадянської війни Андріан Митрофанович брав участь у партизанському русі у Сибіру, а 1937 року був репресований.

До Миколаєва А.Топоров приїхав у лютому 1949 року і протягом наступних 35 років приймав активну участь у громадській та культурно-просвітницькій роботі, де виявив себе як публіцист, критик, талановитий педагог та організатор, красзнавець.

Був знайомий і листувався з О.Горьким, В.Вересаєвим, К.Симоновим, О.Фадєєвим, Д.Шостаковичем, Ф.Ямпольським, С.Залигіним, К.Паустовським, Ф.Каманіним, М.Лисянським, академіком В.Виноградовим, поетом М.Ісаковським, іншими видатними вченими, письменниками, літераторами та композиторами. Був вчителем батька космонавта Г.Титова, котрий іменував його своїм «духовним дідом».

Ще замолоду А.Топоров почав друкуватися. Його нариси, розповіді, публіцистичні статті розміщували журнали, газети та інші періодичні видання, серед них журнали «Звезда», «Библиотекарь», «Детская литература», «Трибуна лектора», «Юность», «Украинский театр», газети «Литературная Россия», «Учительская газета», «Литературная газета», «Трибуна рабочего», «Правда Украины», «Труд», «Гудок», «Известия», «Южная правда».

Андріан Митрофанович активно займався літературною роботою, написав книги „Крестьяне о писателях” (опублікована у 1930 році, була неодноразово перевидана, високо оцінена А.Горьким та А.Луначарським), „Полный курс языка эсперанто”, повість „Однажды и на всю жизнь”, а також цілий ряд статей з питань мовознавства, методики викладання російської мови та літератури, пропаганди музичної культури, виховання молоді. У травні 1980 року Андріан Митрофанович став членом Спілки письменників України.

23 липня 1984 року Андріан Митрофанович помер.

Його особовий фонд зберігається у державному архіві Миколаївської області та наховує 430 справ, що зберігають для наступних поколінь пам'ять про письменника, публіциста, пристрасного пропагандиста та вдумливого педагога Андріана Митрофановича Топорова.

Текст публікації додається.

ВИСТУПИЛИ:

Пікуль Г.Б. – головний зберігач фондів відділу обліку, зберігання та довідкового апарату.

Виступаюча зазначила, що текст радіопередачі підготовлено до ювілейної дати від дня народження Андріана Топорова – педагога, письменника, публіциста, котрий довгий час мешкав у м. Миколаїв. Жителям Миколаївщини – слухачам радіоканалу «Миколаїв» – буде цікаво дізнатися про життя та діяльність А.М.Топорова, особовий фонд котрого зберігає держархів Миколаївської області. Для тих, хто виявить бажання докладніше ознайомитись із документами, стане в нагоді фотодокументальна виставка «До 125-річчя від дня народження А.М.Топорова, педагога, письменника, публіциста», котра буде розміщена на офіційному веб-сайтові держархіву.

Запропонувала схвалити текст радіо- передачі «До 125-ї річниці від дня народження Топорова А.М., миколаївського педагога, письменника, публіциста» та рекомендувати до оприлюднення на радіоканалі «Миколаїв».

ВИРШИЛИ:

5.1. Схвалити текст радіопередачі «До 125-ї річниці від дня народження Топорова А.М., миколаївського педагога, письменника, публіциста» та рекомендувати до оприлюднення на радіоканалі «Миколаїв».

Голова

Л.Л.Левченко

Секретар

М.О.Мельник